

Požunu (7. nov. 1491.), po kojemu bješe Habsburgovcima zajamčen po drugi put ugarsko-hrvatski prijestô poslije izumrća muške loze kralja Vladislava. Osim toga odrekôše se Ugri Beča i donje Austrije, a hrvatskim bi pristašama Maksimilijanovim zajamčena amnestija. Sada je trebalo da i ugarski i hrvatski velikaši i plemići prihvate pogodbe mira, a naročito ustanovu o budućem nasljedstvu Habsburgovaca, pa stoga sazva kralj Vladislav II. sabor u Budim (za 2. februara 1492.). Na taj su važni sabor došli, uz mnoštvo nižega plemstva, još i svi velikaši, svjetovni i crkveni, iz Ugarske i Hrvatske. Odmah se pokazalo, da među staležima vlada veliko ogorčenje protiv požunskoga mira i da njegove ustanove ne će biti u z a k o n j e n e (inartikulirane), kako su to željeli Maksimilijan i Vladislav. Zadovoljiše se dakle poslije burnoga saborskoga raspravljanja od preko mjesec dana time, da su napose ugarski, a napose hrvatski velikaši i neki plemići (barones, proceres et nobiles regnorum Croacie et Sclavonie) ispravom zajamčili Maksimilijanu pravo nasljedstva za slučaj, ako kralj Vladislav II. ne ostavi zakonita sina nasljednika (7. marta 1492.).¹

Slabost Vladislava II. Tako bijaše Vladislav doduše općenito priznat ugarsko-hrvatskim kraljem, ali slabost njegova vladanja i nazadak države doskora se pokazao. Prvi znak jesu zakonski članci, što ih stvorio isti budimski sabor, a Vladislav ih onda potvrdio. Sada su sve ustanove kralja Matijaša glede vojske i poreza dokinute i vraćeno ono stanje, kako je bilo za Žigmunda i Alberta, pače kralju je oduzeto pravo, da sâm po svojoj volji polazi u ofenzivni (navalni) rat. Napose još se kralj zakonskim člankom obavezao, da će uzdržati u starim pravima „kraljevinu Ugarsku s drugim kraljevinama, naime Dalmacijom, Hrvatskom i Slavonijom“, a slavonskim plemićima uzakonjena su u jedanaest članaka (articuli nobilium regni Sclavoniae) stara prava i običaji kraljevine, od kojih je najznatnije, da Slavonija plaća od poreza, što ga daje Ugarska, samo polovicu. Glede palatina je uređeno, da ga ima odabrati kralj „po savjetu prelatâ i barunâ, a s privolom plemićâ kraljevstva“. Nato postade palatinom onaj, koji je Vladislavu pribavio krunu sv. Stjepana, sepeški (Zips) knez Stjepan Za-

¹ Ovu ispravu, koja se u originalu čuva u državnom arhivu u Beču, izdaju 63 velikaša i plemića, na čelu im hrv. dalm. slav. ban Ladislav od Egervara (nedaleko od Kaniže), a ovjerovljena je njihovim visećim pečatima (Gl. sliku u knjizi Klaić, Povj. Hrvata IV, 185).